



Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 1742/2023
09.10.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Зорице Булајић и Ирене Вуковић, чланова већа, у парници тужиоца АА из села ..., кога заступа пуномоћник Драгана М. Јањић, адвокат из ..., против туженог Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање – Филијала Ниш, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 2004/2022 од 28.09.2022. године, у седници одржаној 09.10.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца и **УКИДАЈУ** пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 2004/2022 од 28.09.2022. године и пресуда Вишег суда у Нишу П 250/21 од 07.02.2022. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Нишу П 250/21 од 07.02.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се тужени обавезе да тужиоцу због неисплаћених накнада за период од 01.01.2000. године до 12.10.2020. године, исплати на име породичне пензије износ од 2.024.700,62 динара, на име увећања износ од 29.195,76 динара и на име туђе помоћи и неге износ од 2.890.111,90 динара, са законском затезном камтом од доспелости сваког појединачног новчаног износа до исплате, све ближе означено у том ставу изреке. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 2004/2022 од 28.09.2022. године, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/20 и 10/23 – други закон) и утврдио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоцу је по смрти оца утврђена породична пензија решењем РФ ПИО Филијала Ниш од 08.12.1999. године, са правом на пензију од 31.07.1996. године, као и новчана накнада за туђу негу и помоћ по решењу од 11.06.1999. године. Тужиоцу је у периоду од 01.01.2000. године до 31.12.2020. године, исплаћено укупно 5.038.804,30 динара, на име пензије, увећања и накнаде за туђу негу и помоћ, а исплата је вршена ћерки тужиоца ББ која је решењем Центра за социјални рад Општине Дољевац од 28.12.1999. године, одређена тужиоцу као привремени старатељ за посебан случај. Исплате вршене старатељу су обустављене након 31.08.2020. године, тако што је усвојен захтев тужиоца да се пензија и накнада исплаћују њему лично, на основу извештаја Центра за социјални рад Дољевац од 21.08.2020. године, да је тужилац функционалан и способан да брине о себи и да располаже својом пензијом.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је потраживање тужиоца делимично застарело будући да се ради о новчаном потраживању које подлеже правилима о застарелости из чланова 372, 376. и 371. Закона о облигационим односима, као и да је тужени законито вршио исплате пензије и накнаде привременом старатељу тужиоца до 31.08.2020. године, па тужилац није доказао постојање дуга, неоснованог обогаћења на страни туженог, нити основ одговорности за штету. Зато је тужбени захтев одбијен у целини као неоснован.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда да је тужени испунио своју обавезу исплате пензије и накнаде према тужиоцу, због чега је тужбени захтев неоснован, али из других разлога. По становишту другостепеног суда, тужени није могао вршити исплате пензије и накнаде старатељу тужиоца за посебан случај, јер се овлашћење односило само на заступање интереса тужиоца у поступку остваривања права на породичну пензију и трајало је само до окончања тог поступка, будући да тужилац није био лишен пословне способности, нити му је одређено старатељство, нити је овластио своју ћерку да у његово име прима наведене новчане износе. Међутим, тужилац је несумњиво био упознат са чињеницом да се пензија и накнада исплаћују његовој ћерки са којом је у једном периоду живео у истом домаћинству и својим пасивним понашањем одобрио такав начин исплате, при чему се тек 19.06.2020. године обратио туженом са захтевом да се пензија и накнада исплаћују њему лично. Зато је тужени вршећи исплате на изложен начин испунио своју обавезу у смислу члана 305. Закона о облигационим односима.

По налажењу Врховног суда, основано се ревизијом тужиоца указује на погрешну примену материјалног права због чега чињенично стање није у потпуности утврђено.

Тужилац у овој парници тражи исплату износа породичне пензије и накнаде за туђу негу и помоћ, која права су му призната решењима туженог, за период од

01.01.2000. године до 12.10.2020. године. У поступку је утврђено да је тужени у спорном периоду вршио исплату пензије и накнаде тужиочевој ћерки ББ, која је решењем Центра за социјални рад постављена тужиоцу као старатељ за посебан случај на основу члана 281. тада важећег Закона о браку и породичним односима. У случају незаконитог и неправилног рада туженог у вези са вршењем својих функција у извршењу утврђених обавеза, суд одлучује о праву на накнаду штете на основу члана 172. Закона о облигационим односима (ЗОО). Таква потраживања застаревају у року из члана 376. Закона о облигационим односима.

Првостепени суд закључује да је потраживање тужиоца делимично застарело, али не утврђује у ком делу, односно за који период је потраживање застарело. По члану 376. ЗОО, потраживање накнаде проузроковане штете застарева за три године од када је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило, а у сваком случају ово потраживање застарева за пет година од када је штета настала. Застарелост почиње тећи првог дана после дана кад је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, ако законом за поједине случајеве није што друго прописано (члан 361. став 1.), а наступа кад протекне законом одређено време у коме је поверилац могао захтевати испуњење обавезе (члан 360. став 2.). Прекид и застој застаревања наступају у законом прописаним случајевима. Питање примене трогодишњег рока застарелости у случају неисплаћених пензија постављено је у предмету Европског суда за људска права, Скендери и др. против Србије (представка број 15090/08) и у одлуци суда је изражен став да је одбијање дела тужбеног захтева због застарелости било законито и тежило је легитимном циљу уз поштовање принципа пропорционалности.

Поред тога, питање да ли је исплатама које су вршене старатељу за посебан случај испуњена обавеза туженог, зависи од обима, дужности и права стараоца, имајући у виду околности сваког конкретног случаја. У члану 284. Закона о браку и породичним односима ("Службени гласник СРС", бр. 22/80 и 11/88 и "Службени гласник РС", бр. 22/93, 25/93, 35/94, 46/95 и 29/01) важећем у време доношења решења о одређивању старатеља за посебан случај, прописано је да на захтев пословно способних лица орган старатељства може тим лицима поставити стараоца за обављање одређених послова ако она нису у стању да се сама старају о својим правима и интересима из здравствених или неких других оправданих разлога, док је чланом 285. прописано да ће приликом постављања стараоца за посебан случај орган старатељства одредити обим, дужности и права стараоца имајући у виду околности сваког конкретног случаја. Одредбе о правима, дужностима и одговорности стараоца примењују се сходно и на стараоца за посебан случај. Старалац за посебан случај дужан је да на захтев органа старатељства поднесе извештај о свом раду. У конкретном случају нису разјашњене све чињенице о обиму, дужностима и правима стараоца имајући у виду све околности конкретног случаја, те разлоге за постављање стараоца за посебан случај и њихово постојање у спорном периоду, да ли је тужилац тада и касније и у ком тачно периоду живео у заједничком домаћинству са ћерком ББ, затим на који начин и на коју адресу је тужени вршио исплате породичне пензије и накнаде за туђу негу и помоћ и да ли је новчана средства која су исплаћивана на име пензије и накнаде, тужилац користио за сопствене потребе. Наведене чињенице су битне за правилну примену члана 305. (ЗОО) о овлашћеном лицу, по којој испуњење мора бити извршено повериоцу или лицу одређеном законом, судском одлуком, уговором између повериоца и дужника, или од стране самог повериоца (став 1.). Међутим, испуњење је пуноважно и кад је извршено трећем лицу, ако га је поверилац накнадно одобрио или ако се њиме

користио (став 2.). Како наведене битне чињенице нису у потпуности разјашњене и утврђене, као и чињенице битне за наступање застарелости потраживања, Врховни суд је укинуо нижестепене пресуде и предмет вртио првостепеном суду на поновно суђење.

На основу члана 416. став 2. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић